

297. Van Dale, de letter F (3, slot) en G (1)

1. Het franquisme was een falangistische politieke beweging in Spanje. Een fransman is een oogstarbeider die in de zomer in Frankrijk gaat werken. De frappe van iets is de pointe. Fratricide is broedermoord. Een frauduleus bankroet is bedrieglijk. De fraus legis is de wetsontduiking. Zijn bewering was bizar, freaky. Hij mislukte omdat hij een fluwelen frederik was. Na de fraude dacht hij: zo fopt men Frederik. Freejazz en free kick zijn van huis uit Engelse uitdrukkingen. Dat geldt ook voor free publicity en freefight. Een jezusfreak is een godsdienstige zonderling. Zelfs een freetrader kan in een freeshop niet gratis winkelen.

2. Het freinetonderwijs is een vorm van basisonderwijs. De freischwebende Intelligenz laat zich niet inkaderen. Het frêle meisje was een fremdkörper in die wilde omgeving. Frenalgie is pijn aan het middenrif. De French Connection dankt zijn naam aan een zekere film. Een French letter is een condoom. De frenologie is de schedelleer. Het (de) freon is een drijfgas. Hij frequenteerde de louche gelegenheid. Een fresquist maakt fresco's. Alle freudianen zijn nog geen freud. Een fresnellens is een trappenlens. De (van aanzienlijken huize) heeft gesproken. Fricassee is een gerecht van fijn gehakt vlees met pikante saus.

3. Doden ten gevolge van friendly fire zijn afschuwelijk. In Noord-Duitsland spreken ze Fries. Het is frips (frisjes) vanmorgen. Frischen doe je met gietijzer. Frisee is krulandijvie. Fourragères zijn schouderkwasten met koorden op uniformen. Frictioneren is met een lotion behandelen. Alvast dit: er zijn 100 pagina's in VD, die met 'ge' beginnen, dus dat zal wel lekker opschieten... Alles kwijtgeraakt? Dan moeten we from scratch (van scratch af) beginnen. Zij voetbalden fronde super viridi (op het frisse groen). Het (de) frontoffice communiceert met klanten, het (de) backoffice niet. Het frottégaren heeft lusjes. Fruges consumere nati (nietsnutten), doe eens wat. Fruits de mer zijn zeevruchten. De fruitella werd ooit nog in Breskens vervaardigd.

4. Fruitzuur is alfahydroxyzuur. Een frulleman zit vaak te knoeien; doet een prullenman dat ook? Een Frygische muts is een jakobijnenmuts. De Fries kan het niet laten te roepen: Fryslân boppe! Hij heeft er geen fuck (een erkend f-woord) van geleerd. 'Fuck off' en 'fuck you' (Jaarboek 2009; vaak vergezeld van een fuckgebaar) zijn geen blijken van waardering. Met het FTP-protocol kun je ftp'en (Jaarboek 2008). Ftisisch is teringachtig en de personeelssterkte wordt uitgedrukt in fte's (fulltime-equivalent). De Führer hield van fuguettes. Fukkiefukkie (Jaarboek 2010) kwam daar regelmatig voor. Je schrijft: full colour, fulldress, full house, fullprof, full speed, fulltimer en fullcolourdruk. Fumé brillenglas is donker. Fumu (muzak) is achtergrondmuziek.

5. Functional food is goed voor de gezondheid. Hij was functis officio (niet meer in dienst). Een fundgrube is een bron waaruit men naar hartenlust kan putten. Fungicide is dodelijk voor de fungilore. 500 jaar Breskens: dat was fundraisen geblazen! Toen brak de furia infernalis (de helse furie) los. De furor loquendi is de praatzucht, de furor poeticus het dichtelijk vuur, de furor scribendi de schrijfwoede en de furor teutonicus de teutoonse (?) razernij. Om de fuseepen draait de wielophanging. Wat moet een leger zonder mannen als Jan Fuselier?

6. Fustige wijn smaakt vaats. Dat is maar een futieltje, een bagatelletje. De geoorde fuut is een duikvogel. Fuzzy logic is vage logica. Een fwd is een auto met voorwielaandrijving (front wheel drive). In e-mails betekent de afkorting fyi 'for your information'. Een fyle is een volksstam. De fylloxera is een druifluis die de wijnstok verwoest. Een fysaliet is een blaassteen. De fysionomie is de gelaatsuitdrukking. De fytopathologie is de leer van de plantenziekten. De agressieve en vandalistische supporters van Ajax worden F-side genoemd naar vak F in het voormalige stadion De Meer. Een funiculaire is een kabelspoor.

7. In de muziek staat g. voor main gauche (linkerhand). De Grote Acht is de G7 plus Rusland. Dat gaat naar Den Bosch toe. Ga jij ernaartoe? En ga je op chic? Laat hem maar in zijn eigen sop gaarkoken. De

dief ging voor gaas. De gaatels wordt in de zadelmakerij gebruikt. De gaaz is de geriatische afdeling van een algemeen ziekenhuis. Ze droeg een gabardine regenjas. Gabbro bestaat uit basisch plagioklaas en augiet. Een Gabonees (Gabonner) woont in Gabon. De gadogado is een Indonesisch gerecht. Een gaffelbuis is een Y-buis. Opa is gaga. Een kind is een gage d'amour. Bij de gaillardia danst de gaillard een gaillarde. Ze is een duifje zonder gal.

8. De galabia is een uniseks kledingstuk. De D-galactose is een bestanddeel van het disacharide lactose en van glycoproteïnen. Een galago is een bushbaby (een halfaapje). De galanga is een aan gember verwante wortel (ook: laos). Een galantuomo is een Italiaanse gentleman. De galapagosvink (GB, fout in Jaarboek 2008) is de darwinvink. Galblaasontsteking is cholecystitis. De galenisten waren heel vrijzinnig, een galerist houdt een galerie. Het galgroen is de biliverdine. Is een galiameleen lekker? De galilea is de voorkerk. Het galimettahout komt van een Caraïbische boom. Die fiets is naar de gallemieze(n). Een gallijer is een naar mens.

9. Een galloway is een middelgroot hoornloos vleesrund. Met een gallupoll peil je de publieke opinie. Een galoche is een overschoen. De galsteenziekte is de cholelithiasis. Galvet is cholesterol. Een gamasche is een enkelstuk. De gamay is een wijnstok uit de Côte d'Or of de wijn ervan. Een gambist bespeelt de viola da gamba. Gametofyten vormen gametocyten. Gamma-ijzer is stabiel rond de 1000°C (duizend graden Celsius). Gammexaan (lindaan) is een insecticide. Hij ging zijn goddelijke gang. De shanty is het gangspillied. De gangstarap (Jaarboek 2007: gangsterrap) stamt uit de Amerikaanse zwarte getto's. Een gannef is een dief.

10. De Sprookjes van Moeder de Gans blijven aardig. Het syndroom van Ganser (Jaarboek 2007) is een psychische aandoening. Gants mousquetaires zijn handschoenen met een grote kap. Ganzenleverpastei (ganzenleverpaté) is pâté de foie gras. In de middeleeuwen schreven ze met een ganzenveer, al schreven ze dat woord zelf anders. Dubbele guillemetjes zijn ganzenvoetjes. Bengaals gras is guineagrass. Zij was gänzlich abgeneigt (geheel afkerig) van zijn slinkse toenadering. De garbanzo is de kikkererwt. Een garçon en een garçonne in een garçonnière: dat kan toch nooit goed gaan? Een garde d'honneur is een erewacht, een garde-manger zekere kok.

11. De Rode Gardisten vond je bij de Culturele Revolutie in China. Van de garens noemen we het kevlargaren, het crêpegaren en het canvasgaren. Een garenwinder is in het zeemanswezen een schiemanswiël. De auto werd gegareerd. Een garimpeiro zoekt onder andere naar diamant. Het adjectief gargantuesk is overdadig in spijs en drank. Een garnisair was een ingelegerde soldaat. De garoeda is een mythologische vogel. Een garrot is een wurgmiddel. Een gascogner is een pocher. Is de gas- en lichtrekening betaald? Een garen-en-bandvrouwetje vind je niet meer, een garen-en-bandwinkel nog wel. Tussen geven en nemen zit meestal een hele gap. Een gargouille is een waterspuwer, een garibaldi een hoed. Een galaxis is een melkwegstelsel. Daar word ik nu gallisch van. Een ganimedes is een schandknaap, een goocheme gaatjesneus een slimmerik.

12. Gastgeschenken en xenien zijn elkaars antipode. Een epifyt is een gastplant. De gaswetten van Boyle-Gay-Lussac en van Van der Waals zijn de bekendste. Woerden is een stad, Oudewater is nog wat, maar Montfoort is een gat. Zouden de geuzen via het Brielsche gat getrokken zijn? De gateway leidde naar het vliegtuig. Erg bekend is wel Monicagate. Een gegate lepel heeft veel van een vergiet. Gaucherie en gauchisme moet je niet verwarren. De gaudetEZondag is de derde zondag voor advent. Een gaucho werkt vaak als cowboy. Is dat Bacchus' gave of een gave Gods? Heeft u ook gazeuze dranken? Gazpacho is koude soep.

Rein Leentfaar